

Rapporten All-Archeo bv 1733

Archeologienota
Reet (Rumst) – Rumstsestraat 52-56

Natasja Reyns

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/229

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	11
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	19
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	24
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
3	Samenvatting	27
4	Bibliografie	28
4.1	Publicaties	28
4.2	Websites	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2024F171

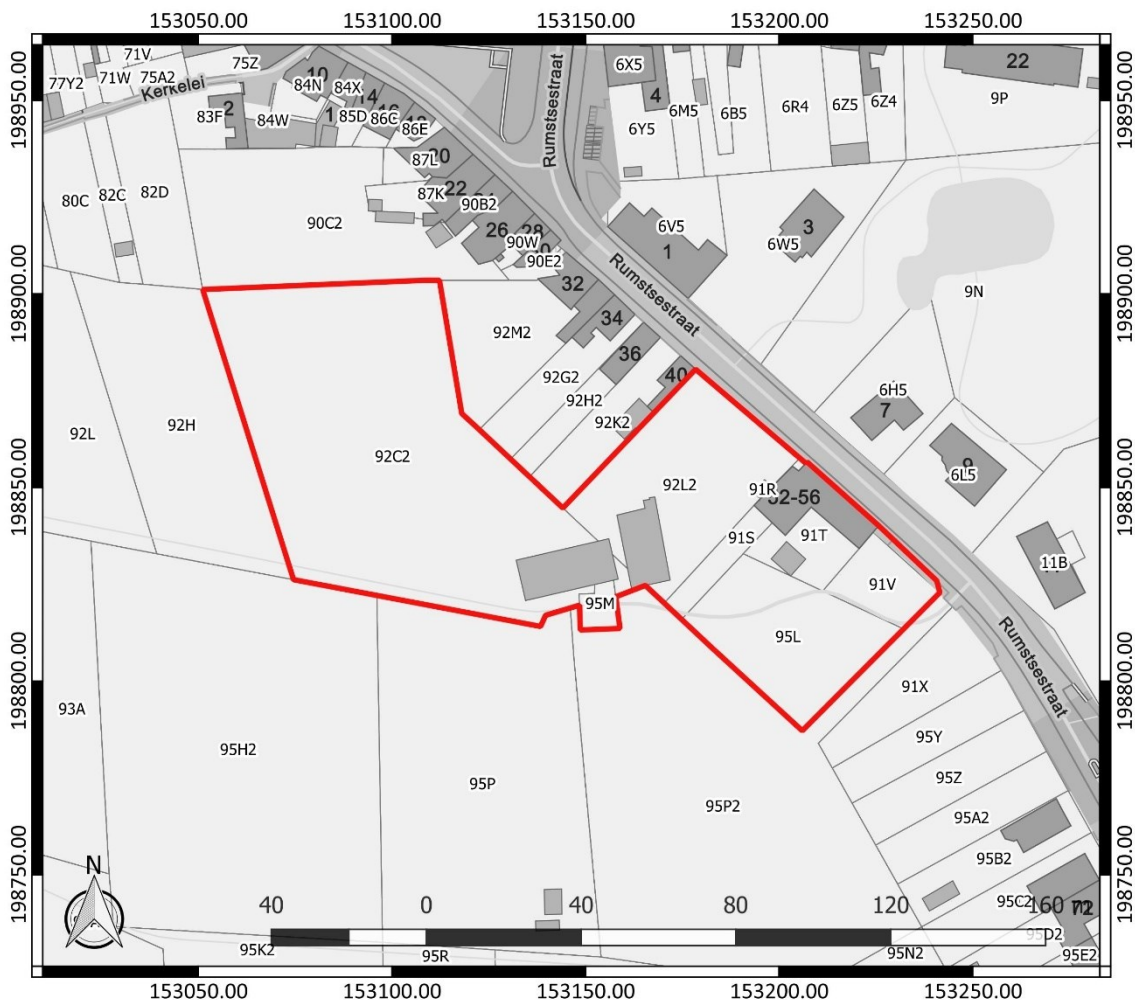
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Antwerpen, Rumst, Reet, Rumstsestraat, Kerkelei

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 153051.15, 198787.20
- 153241.52, 198903.55

Kadastraal plan:

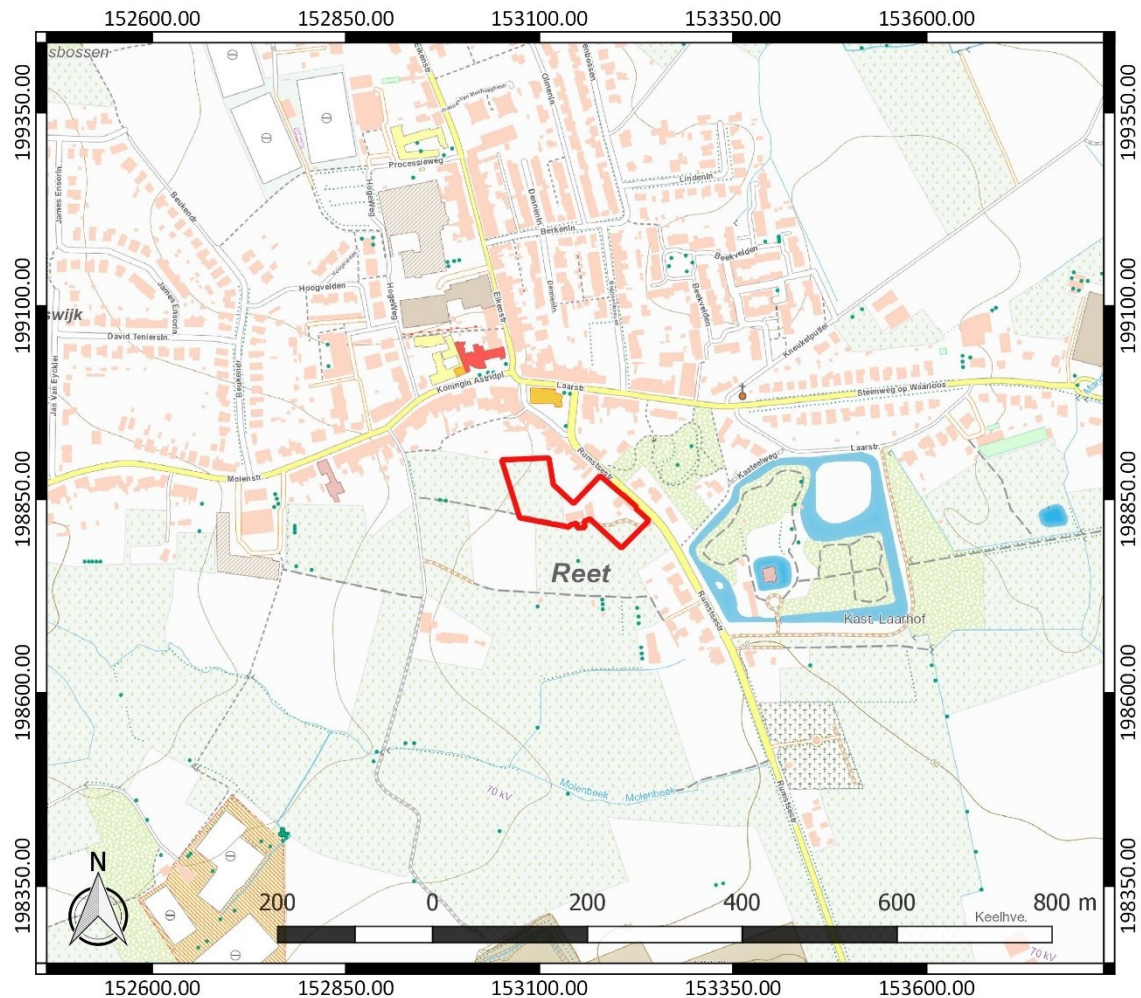

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Rumst, Afdeling 3, sectie D, nummers 91R, 91S, 91T, 91V, 92C2, 92L2, 95L en 95M

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 1,005 ha

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 18/06/2024 – 7/11/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

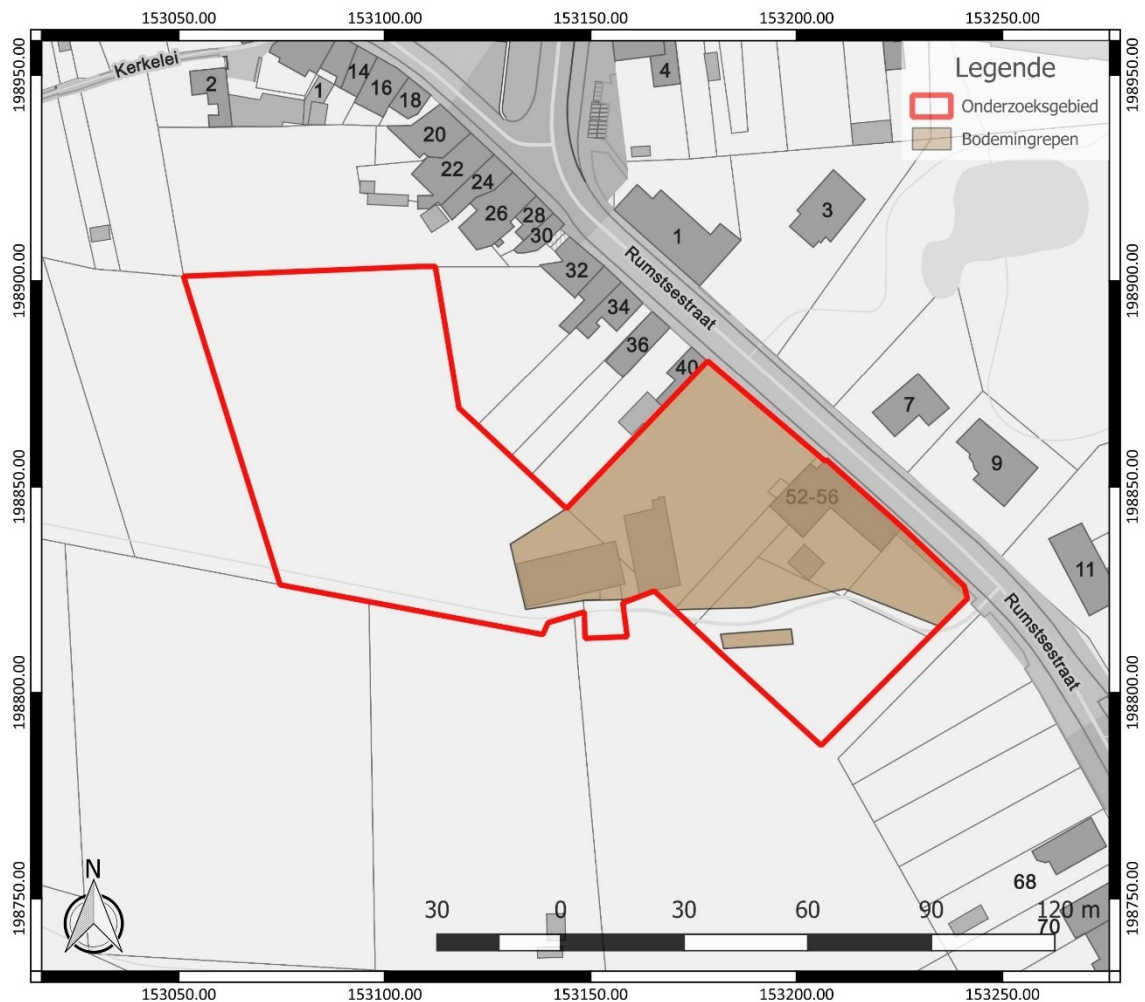
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: in een zone van ca. 3720 m² worden binnen het onderzoeksgebied bodemingrepen gepland.

Figuur 3: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de bestaande bebouwing gesloopt. De bestaande bebouwing is – voor zover bekend – niet onderkelderd. Ook de bestaande verhardingen worden verwijderd. Na de sloopwerken wordt het terrein bouwrijp gemaakt. Er zijn (nog) geen plannen voor een nieuwe ontwikkeling op het terrein.

Figuur 4: Te slopen bebouwing

Figuur 5: Te slopen bebouwing

Figuur 6: Te slopen bebouwing

Figuur 7: Te slopen loods

Figuur 8: Te slopen bebouwing

Figuur 9: Plan te slopen bebouwing

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

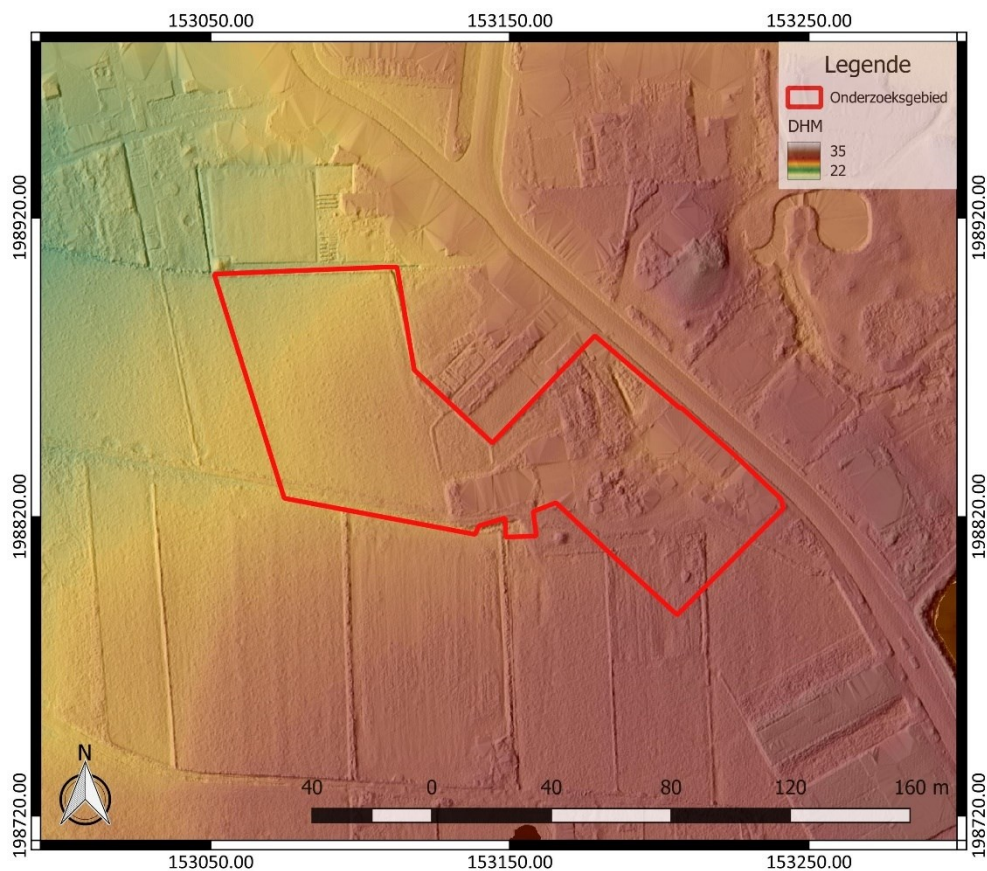
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van de Rumstsestraat en de Kerkelei (Figuur 10). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden en agrarische gebieden. Ten zuiden stroomt de Molenbeek (Figuur 12). Ten oosten vinden we de Mandoerse Beek en de Grote Struisbeek.

Geomorfologisch behoort Reet tot het gebied van de Boomse Cuesta. Dit is een topografisch hoog ten zuiden van Antwerpen. De steilste flanken van de cuesta zijn zuidelijk tot zuidoostelijk en westelijk georiënteerd en worden respectievelijk afgebakend door de Rupel en de Schelde. De noord- tot noordoostelijke flank is zwak hellend. De morfologie van de cuesta wordt bepaald door de geologische gesteldheid van het Tertiair substraat, in het bijzonder door de Boomse klei. De Boomse Cuesta bereikt een hoogste punt (31 m TAW) ten oosten van Reet. De topografie daalt snel in oostelijke richting, tot 5 m TAW in Duffel. De hoogtevermindering gebeurt geleidelijk in westelijke richting. Hier volgt het cuestafront de loop van de Rupel op een hoogte van ongeveer 10 à 15 m tot aan de lijn Niel-Schelle, om vervolgens abrupt te verdwijnen in de vlakke polders van de Rupel.³

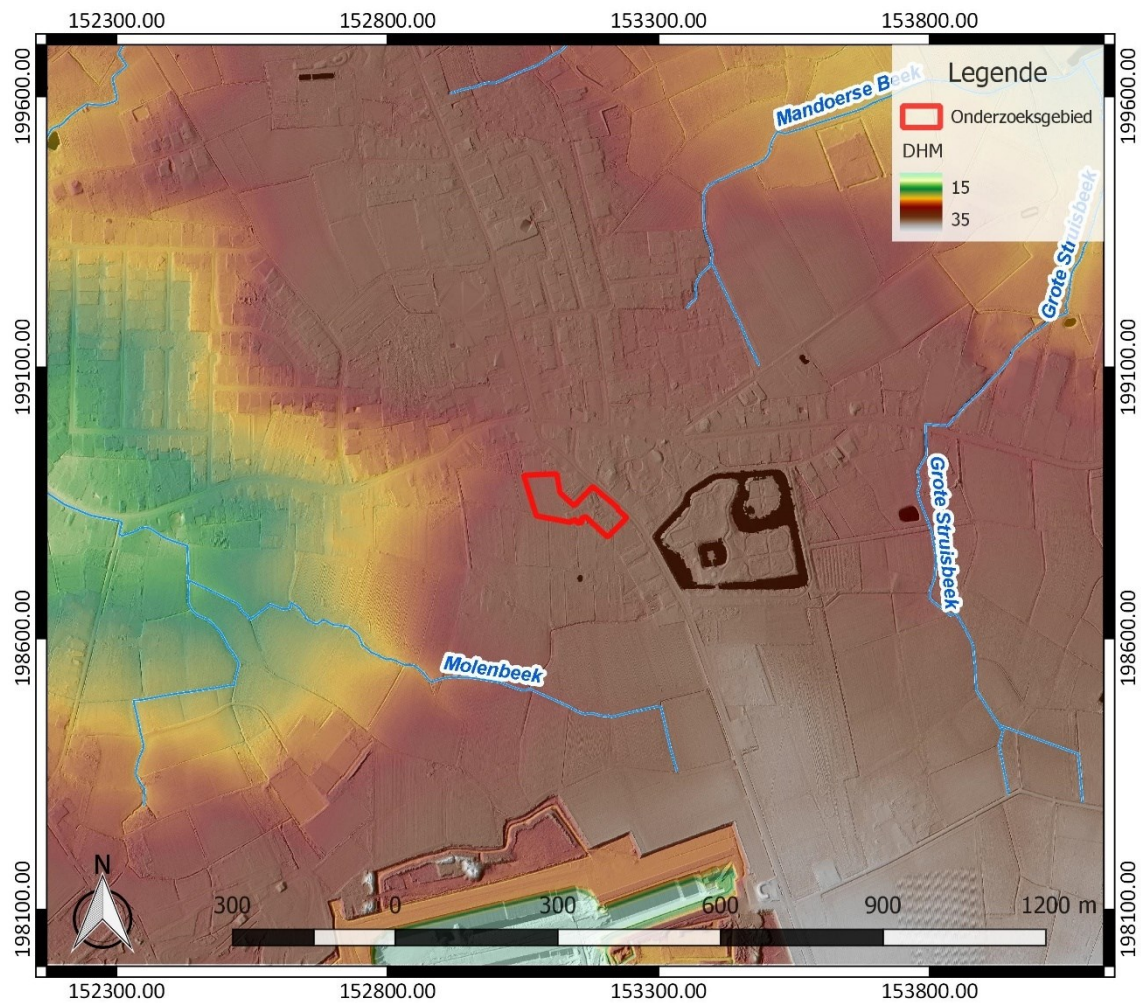
³ Adams *et al.* 2002, 7

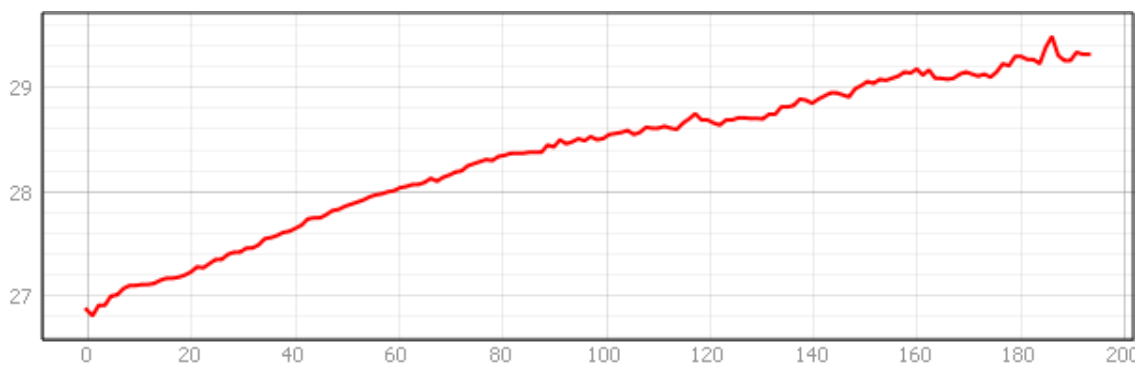
Figuur 10: Luchtfoto van 2023 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

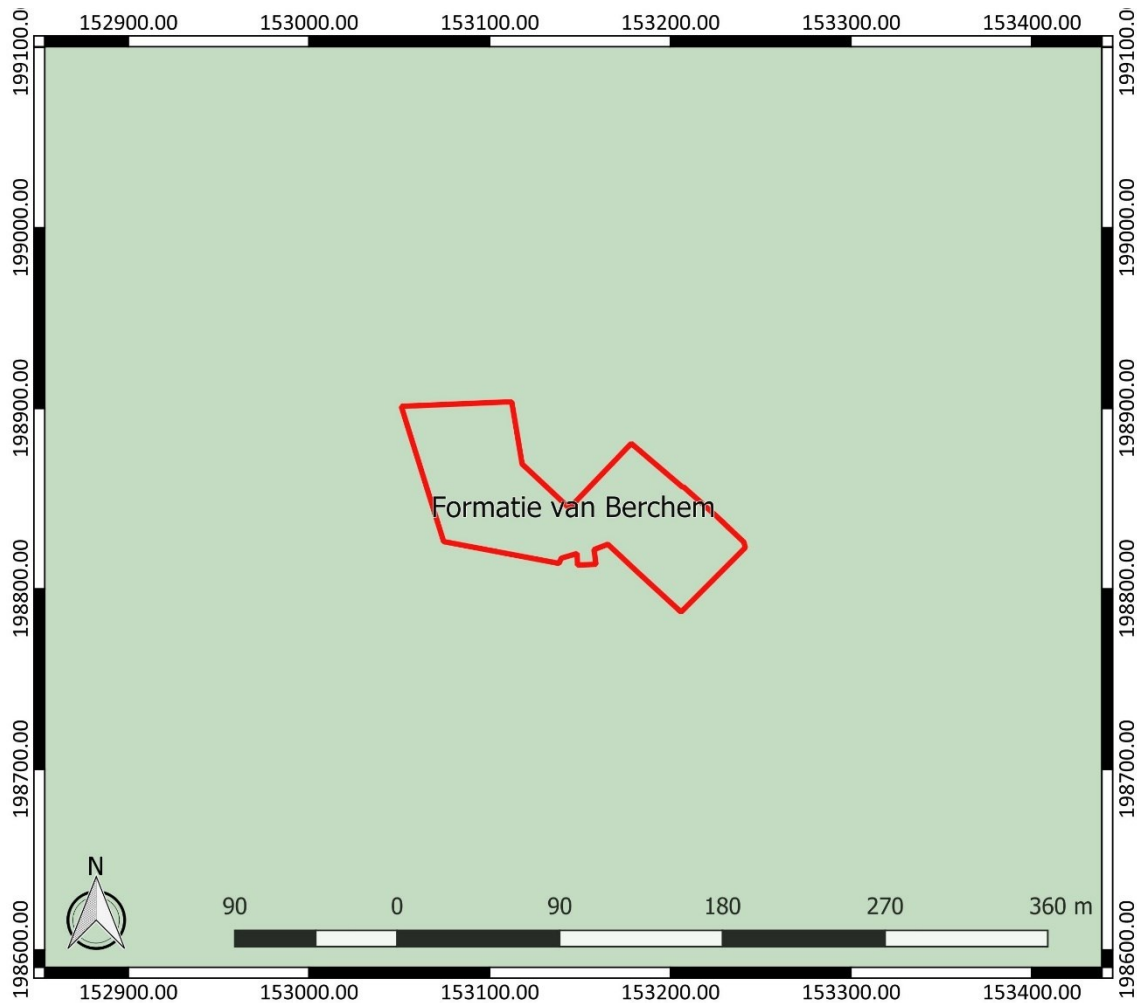

Figuur 12: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 13: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de Boomse cuesta, nabij de insnijding van de Molenbeek. Het terrein kent een hoogte van 26,8 tot 29,5 m TAW (Figuur 13). Het terrein helt af naar het noordwesten toe.

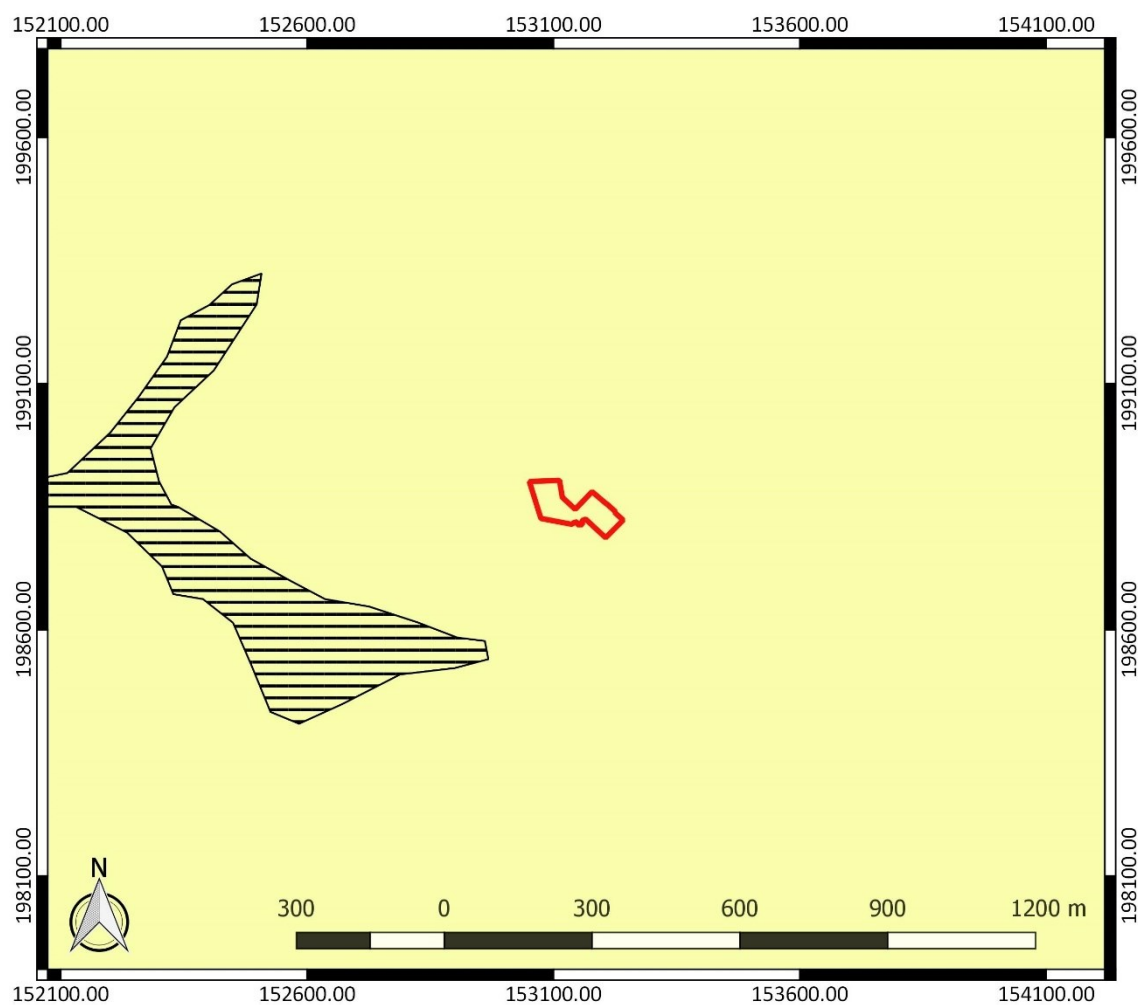
Figuur 14: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 14) bestaat uit de Formatie van Berchem. Dit wordt gekenmerkt door donkergroen tot zwart zand, dat sterk glauconiethoudend is, dat onderaan kleihoudend is en dat plaatselijk schelpen bevat.⁴

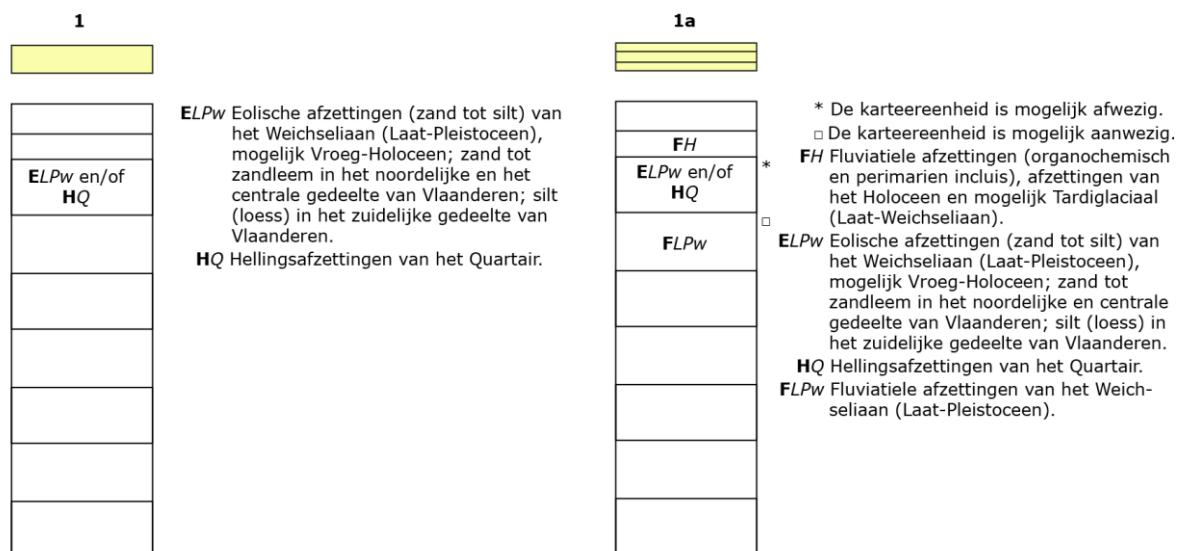
De quartairgeologische kaart (Figuur 15) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ter hoogte van de gearceerde zones op de kaart bevinden zich hieronder oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en erboven jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

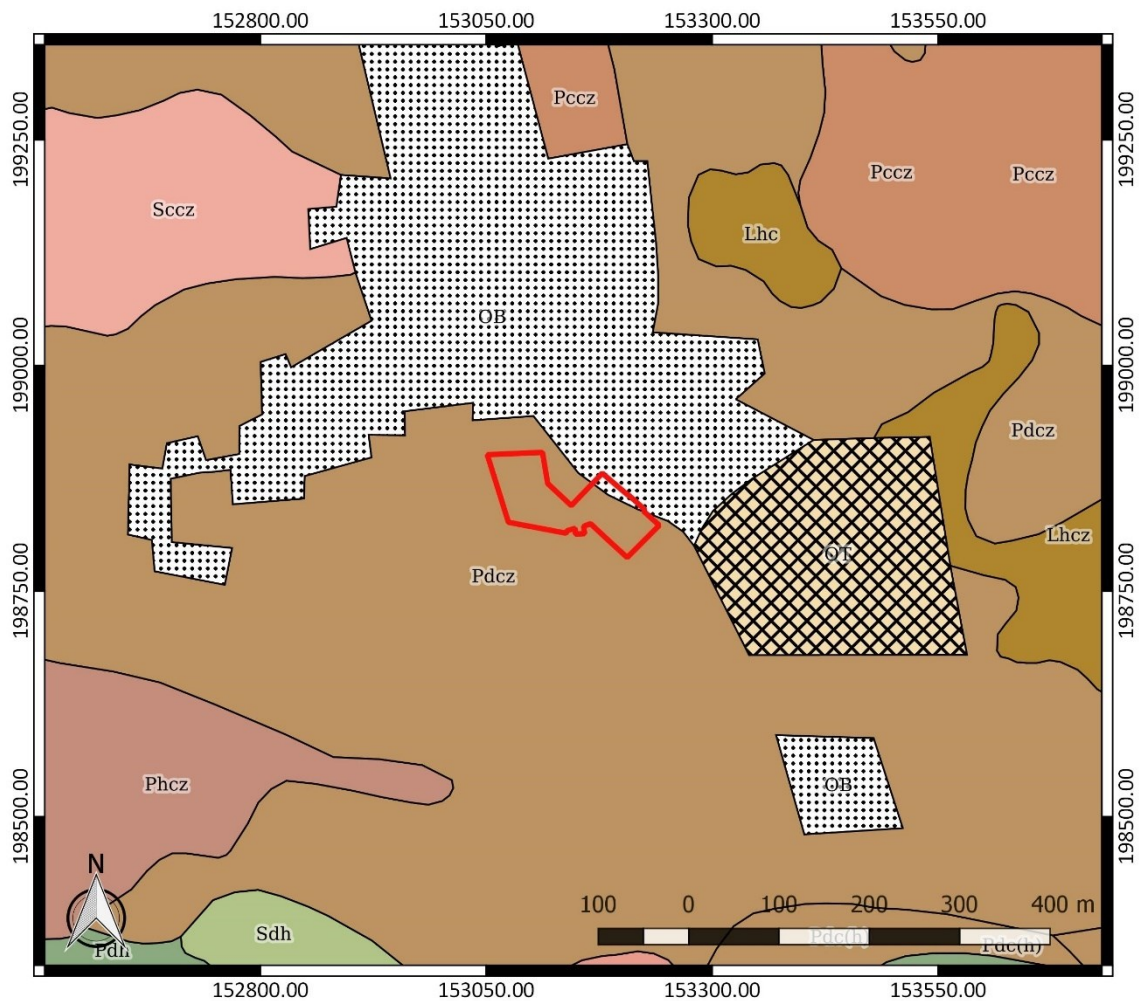

Figuur 15: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

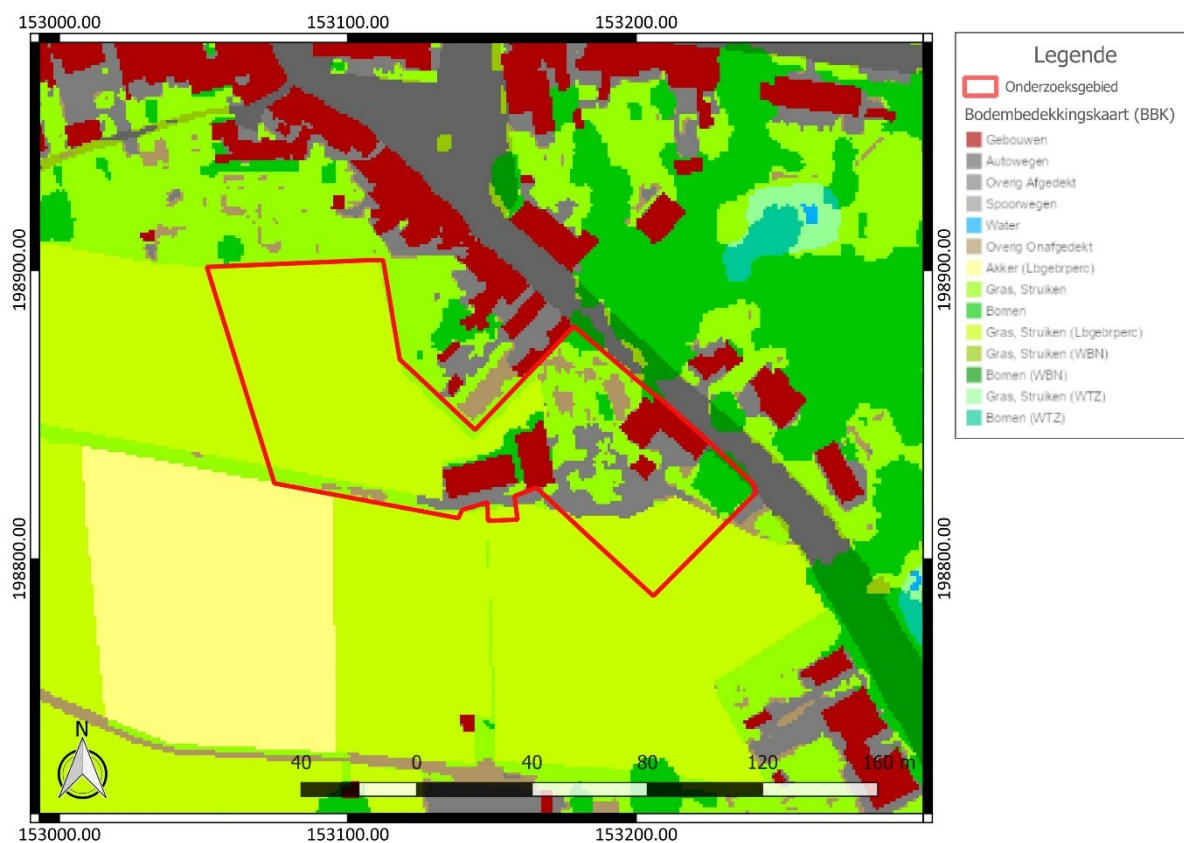
Figuur 16: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 17) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont waarvan de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Pdcz). In het uiterste noordoosten wordt een beperkt deel van het terrein gesitueerd ter hoogte van een bebouwde zone (OB). In de omgeving vinden we nog meer gelijkaardige bodems. Verder vermelden we ook nog de aanduiding van sterk vergraven gronden (OT), een natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lhc), een natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont waarvan de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Phcz) en een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sccz) waarvan de sedimenten lichter of grover worden in de diepte. We leren er uit dat de bodem in de omgeving van het onderzoeksgebied overwegend matig nat tot nat is.

Figuur 17: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, bomen en struiken (Figuur 18). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied zeer laag tot verwaarloosbaar (Figuur 19).

Figuur 18: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

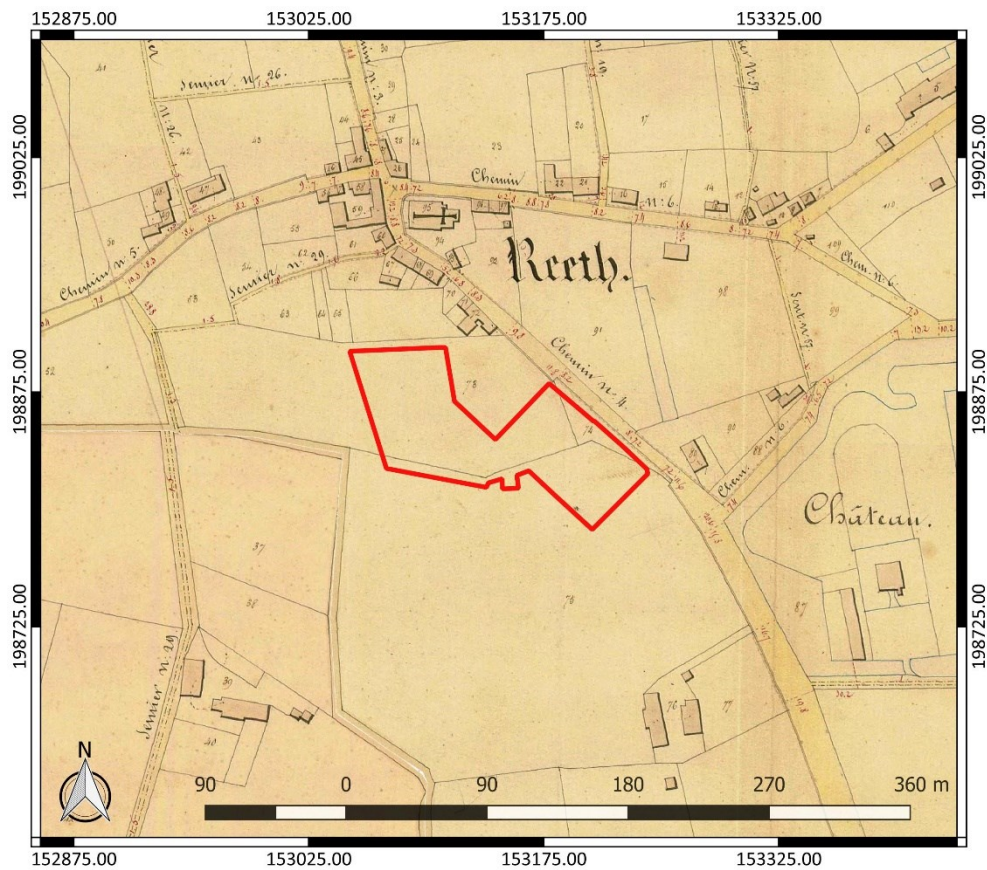
Oorspronkelijk was Reet een gehucht van Kontich. Op het einde van de middeleeuwen vormde het, samen met Waarloos, een vierschaar. In 1670 werden Reet en Waarloos onafhankelijk van elkaar. De heerlijkheid Reet viel van in de middeleeuwen tot de 15de eeuw onder het Land van Mechelen, dat in 1464 in het bezit van Karel de Stoute kwam. In 1505 verpandde Filips de Schone de hoge, middelbare en lage rechtspraak van Reet aan Hubert Welle. Van 1559 tot 1572 waren Reet en Waarloos in handen van François Schot. Tussen 1572 en het eerste kwart van de 17de eeuw vormde Reet het achtste en laatste kwartier van het graafschap Cantecroy. De heerlijkheid Reet was vervolgens onder meer in handen van Lucas van Opmeer (vanaf 1626), Maximiliaan van der Gracht (vanaf 1630), de familie de Cordes en jonker J. de Raedt (vanaf 1646), N. de Groote (vanaf 1657) en de families della Faille (vanaf 1665) en Van den Branden (vanaf 1692 tot het einde van het ancien régime).⁶

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 20). Het bevindt zich ten zuiden van de historische dorpskern van Reet. Ten oosten zien we de aanduiding van een site met walgracht. In het noordoosten grenst het onderzoeksgebied reeds aan de historische voorloper van de huidige Rumstsestraat.

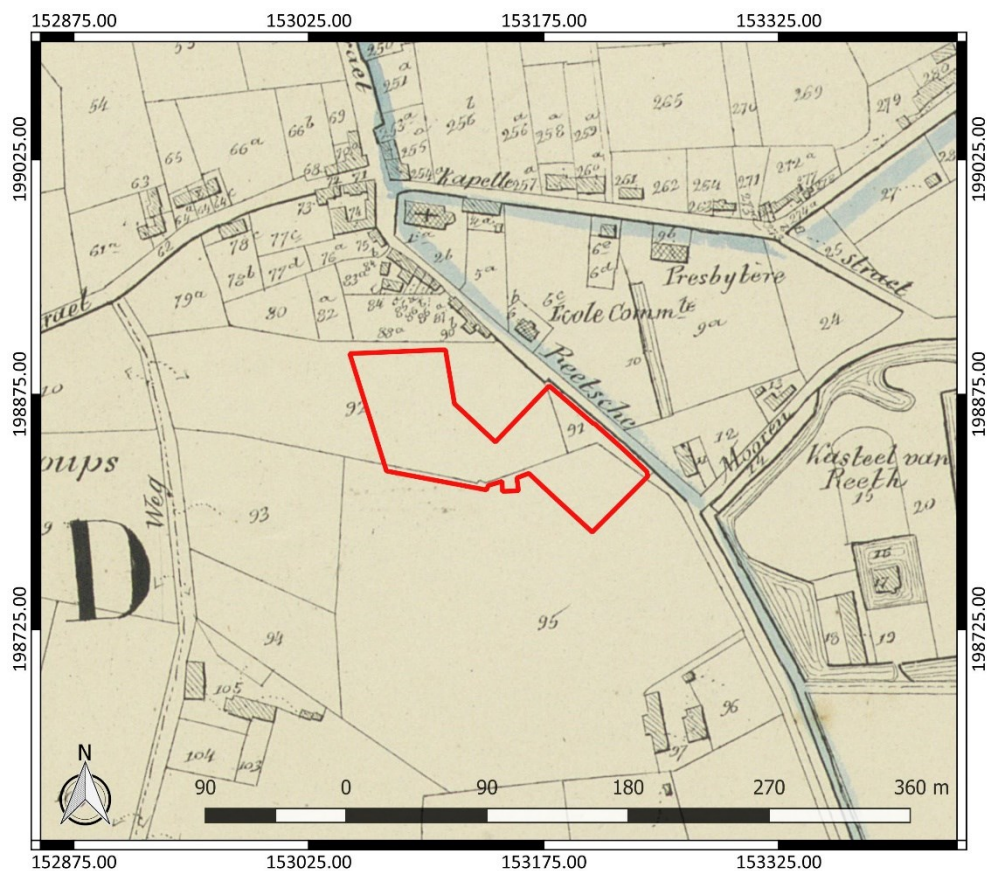

Figuur 20: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Reet [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13699> (geraadpleegd op 19 juni 2024).

Figuur 21: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

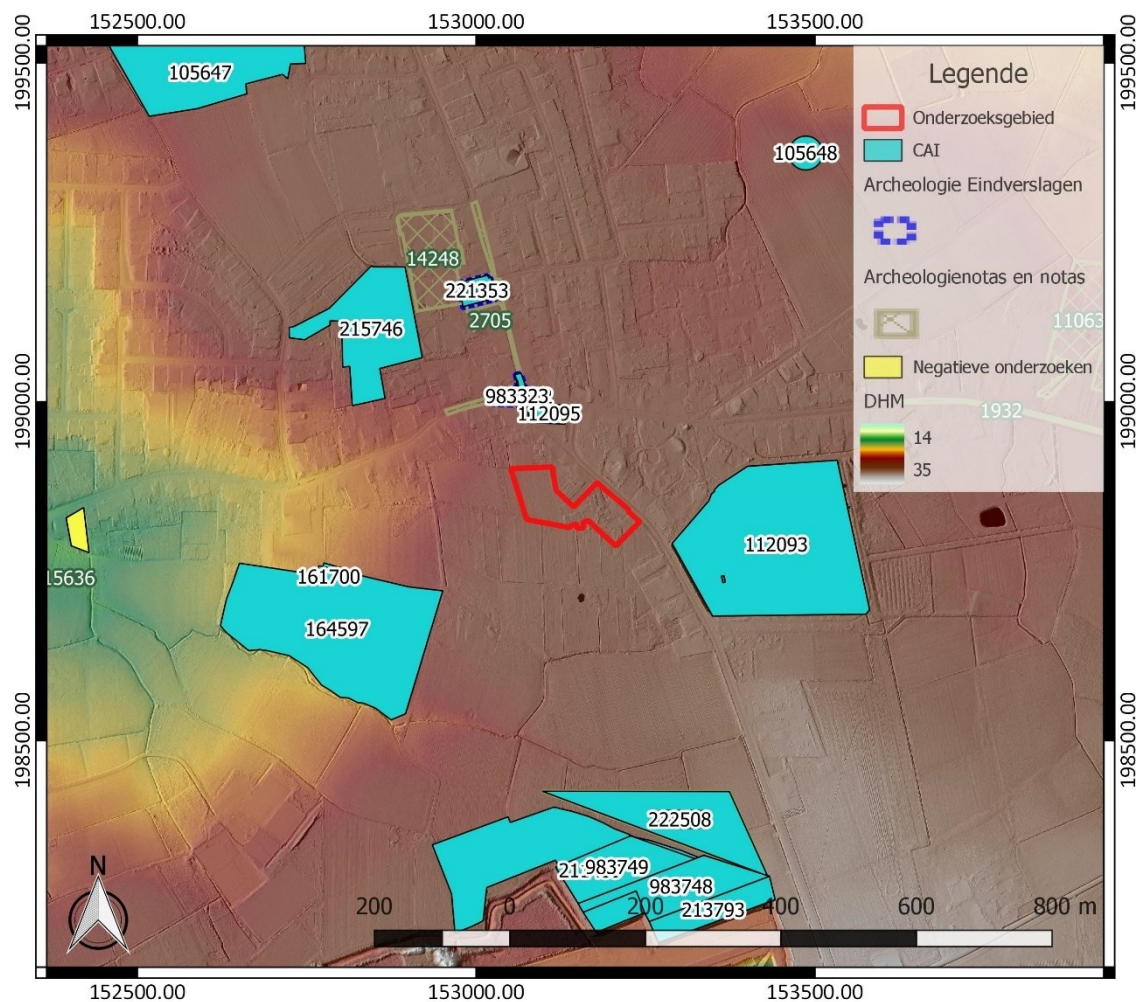
Figuur 24: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 21). Ten noorden vinden we opnieuw het dorpscentrum van Reet en ten oosten is de site met walgracht aangeduid als een kasteel. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 23) toont ons dat bebouwing verschenen is in het noordoosten van het terrein, grenzend aan de Rumstsestraat. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 24) toont dat de bebouwing op het terrein verder uitgebreid is naar het westen toe. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 25). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 25: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DTM 5 m

Op korte afstand ten oosten van het onderzoeksgebied vinden we het Laarkasteel (CAI ID 112093). Het kasteel dateert in oorsprong uit het begin van de 16de eeuw. Het werd omstreeks 1650 terug opgebouwd. Begin 18de eeuw werd het kasteel vergroot en werd een nieuw grachtenpatroon rond de

tuin aangelegd. De oude moestuin werd toen omgebouwd tot sterrenbos. Vanaf het midden van de 19de eeuw werd het sterrenbos gekapt en deels vervangen door een bos en deels door een grasveld.⁷ Op korte afstand ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn metaaldetectievondsten gemeld uit de nieuwe en de nieuwste tijd (CAI ID 989556). Ze zijn nog niet weergegeven op de kaart.⁸

Ten noorden van het onderzoeksgebied vinden we de laatmiddeleeuwse H. Maria Magdalena kerk (CAI ID 112095).⁹ Hier vlakbij zijn resten gevonden van een gemetste rioolput en afvoerleidingen (CAI ID 983323). Daarvan wordt een datering in de 19de of 20ste eeuw vermoed.¹⁰ Nog verder naar het noorden zijn resten uit de volle middeleeuwen en de nieuwste tijd gevonden (CAI ID 221353). Er is sprake van minstens één middeleeuwse huisplattegrond.¹¹ Op korte afstand hier vandaan zijn nog enkele paalsporen gevonden die in de middeleeuwen tot de nieuwe tijd gedateerd worden (CAI ID 215746).¹²

Naar het zuidwesten toe is sprake van vondsten uit de ijzertijd en lithisch materiaal uit de steentijd die gevonden zijn bij veldkartering (CAI ID 164597). Bij metaaldetectie op deze locatie zijn een zilveren denarius uit de vroeg-Romeinse tijd (CAI ID 161700), een munt uit de 18de tot 19de eeuw en nog enkele andere metaalvondsten uit de 19de en de 20ste eeuw gevonden.¹³

Ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn paalkuilen, kuilen en een mogelijke waterput of poel uit de ijzertijd gevonden (CAI ID 222508). Mogelijk is ook sprake van enkele sporen uit de bronstijd. Enkele greppels, paalkuilen en een mogelijke waterput worden ook nog aan de late middeleeuwen of de nieuwe tijd toegeschreven.¹⁴ Deze vindplaats strekt zich nog verder uit naar de naburige percelen, waar ook resten van bewoning uit de ijzertijd en de Romeinse tijd gevonden zijn, naast verschillende grachten die in de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd te dateren zijn (CAI ID 211459).¹⁵ Specifiek ter hoogte van CAI ID 983748 is sprake van een huisplattegrond uit de bronstijd. Structuren die in de ijzertijd te dateren zijn, komen beperkter voor. Een waterkuil wordt dan weer in de Karolingische periode gedateerd, maar buiten de waterkuil zijn er geen andere sporen die in deze periode gedateerd kunnen worden.¹⁶ Ter hoogte van CAI ID 983749 is sprake van één structuur uit de midden-ijzertijd en nog enkele spiekers die vermoedelijk in dezelfde periode te dateren zijn.¹⁷

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Laarkasteel [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/112093> (geraadpleegd op 20 juni 2024).

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rumstsestraat IV [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/989556> (geraadpleegd op 20 juni 2024).

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: H. Maria Magdalena kerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/112095> (geraadpleegd op 20 juni 2024).

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Eikenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983323> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parking Eikenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/221353> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Beukendreef I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/215746> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Molenstraat I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/161700> (geraadpleegd op 21 juni 2024); Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Molenstraat II [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/164597> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rumstsestraat 27 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222508> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rumstsesteenweg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/211459> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rumstsestraat II [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983748> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Rumstsestraat III [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983749> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

Nog verder ten noorden van het onderzoeksgebied vermelden we nog de vondst van een scherf die in de Romeinse tijd gedateerd wordt (CAI ID 105648)¹⁸ en enkele scherfjes handgevormd aardewerk die in de metaaltijden geplaatst worden (CAI ID 105647).¹⁹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt het terrein archeologisch potentieel te kennen. Landschappelijk situeren we het terrein op de Boomse cuesta, in de buurt van verschillende waterlopen. De bodem varieert er volgens de bodemkaart overwegend van matig nat tot nat. In de omgeving blijken reeds tal van gekende archeologische waarden aanwezig, die dateren uit zeer uiteenlopende periodes. Er is sprake van vondsten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Ze geven ook aan dat we zowel rekening moeten houden met het mogelijke voorkomen van sporensites als van artefactensites.

Historische kaarten tonen ons dat het onderzoeksgebied zelf minstens sinds de 18de eeuw lange tijd in gebruik was als akkerland. De huidige bebouwing aan de straatzijde verschijnt pas ten vroegste in het midden van de 19de eeuw. De bebouwing centraal op het terrein dateert pas na 1971. Wat de impact van de oprichting van de bestaande bebouwing en de aanleg van verhardingen geweest is op het aanwezige bodemarchief is momenteel niet duidelijk.

Wat is de impact van de geplande werken?

In een zone van maximaal ca. 3720 m² worden binnen het onderzoeksgebied bodemingrepen gepland. De geplande werken omvatten de sloop van de bestaande bebouwing en de opbraak van de bestaande verhardingen. Van de geplande bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. De verstoringsdiepte zal gelijkaardig zijn aan die van de bestaande bebouwing en verhardingen. Om die te verwijderen zal echter een bijkomende aantasting van het bodemarchief plaatsvinden. Dit doet ons voorlopig besluiten dat het bodemarchief bijkomend bedreigd wordt door de geplande werken op het terrein en dit in een zone van maximaal ca. 3720 m².

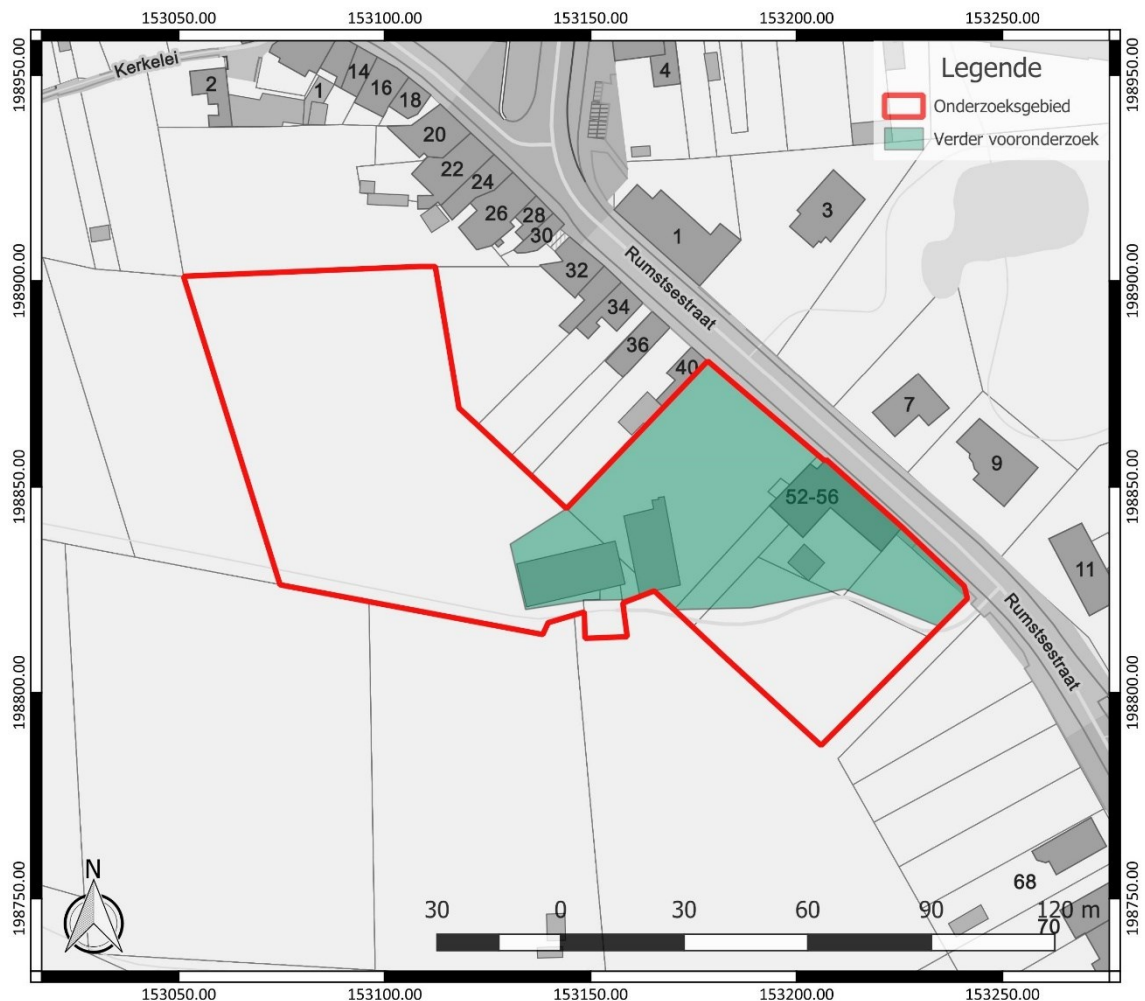
2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van de landschappelijke ligging van het terrein en de vele reeds gekende archeologische waarden in de omgeving houden we rekening met het mogelijke voorkomen van resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd binnen het onderzoeksgebied. Het kan zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Van historische kaarten weten we dat het terrein minstens vanaf de 18de eeuw in gebruik was als

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Kneukelputlei I (Reet 5) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/105648> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Eugene Roelandsstraat I (Reet 1) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/105647> (geraadpleegd op 21 juni 2024).

akkerland. De huidige bebouwing op het terrein is relatief jong. Wat de impact van de oprichting van de huidige bebouwing en verharding geweest is op het bodemarchief, is momenteel niet duidelijk. Wel is duidelijk dat de geplande werken een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone van ca. 3657 m² waar bodemingrepen gepland worden, met uitzondering van een beperkte zone ten zuiden van een te behouden aarden weg waar 63 m² betonverharding verwijderd wordt omwille van het beperkte potentieel op kennisvermeerdering van verder onderzoek in deze zone.

Figuur 26: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van

de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van de bestaande bebouwing en de opbraak van de bestaande verhardingen, diende een archeologienota opgesteld te worden. Het bureauonderzoek geeft aan dat in de omgeving van het onderzoeksgebied reeds tal van relevante archeologische waarden gekend zijn. Ze dateren uit de steentijd tot de nieuwste tijd en omvatten zowel sporensites als artefactensites. Gelijkaardige resten kunnen ook aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. Van historische kaarten weten we dat het terrein in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. De huidige bebouwing op het terrein verschijnt pas vrij laat. Wat de impact daarvan geweest is op het huidige bodemarchief, is momenteel niet bekend. Wel is duidelijk dat de geplande werken een bijkomende bedreiging voor het aanwezige bodemarchief vormen. Daarom is in het kader van de geplande werken bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Adams R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen, Gent.*

4.2 Websites

Cartesius (2024)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2024)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

